

Posudek oponentky diplomové práce

Jméno diplomantky: *Barbora Mičková*

Téma a rozsah práce: *Koncepce libertariánského paternalismu v rekodifikaci českého soukromého práva* (z celkových 121 stran je 92 stran textu, součástí je obsah, abstrakty, anglické shrnutí, seznam použité literatury, seznam zkratk a přílohy s kopiemi webových stránek veřejné správy a kopiemi v práci využitě korespondence)

Datum odevzdání práce: **8. 12. 2014**

Stát a vnímání jeho role ze strany lidu, jakožto základního zdroje legitimacy státní moci, se neustále proměňuje. Kromě obecně přijímaných adjektiv jako právní, liberální, demokratický, případně i sociální, se dostáváme k problematizované koncepci „pečovatelského státu“. Profesori ekonomie a práva R. H. Thaler a C. Sunstein se ve své populární knize Nudge (Šťouch, český překlad vydalo nakladatelství Kniha Zlín v roce 2010) pokusili prokázat, že určité prvky paternalismu jsou slučitelné s liberalismem, zejména proto, že lidé nejsou „ekonomi“, tj. téměř racionalistické abstrakce, nýbrž lidé – chybujiící, zapomětliví, dokonce v předvídatelných situacích iracionální, a možná i trochu líní.

Diplomantka se ve své práci pokusila kriticky zhodnotit filosofii „postrčení“ včetně jejího uplatnění v právním řádu, a následně ji konfrontovat s klíčovým českým soukromoprávním kodexem, jež při svém zavedení deklaroval definitivní rozchod s dědictvím socialistické normotvorby a obnovení liberálních principů. Z první části textu je patrný široký rozhled autorky v oblasti behaviorálních studií. Pomocí odkazů na další českou i zahraniční literaturu a vhodnými příklady rozvíjí důvody ve prospěch opatření a doporučení, jimiž by společensky odpovědné subjekty a stát mohly napomoci jednotlivcům k lepší volbě při zachování plurality možností výběru.

V druhé části práce se zabývá právními souvislostmi s touto koncepcí spojenými, včetně kritiky kvůli morálnímu dirigismu. Neméně podnětné jsou i diplomatčiny úvahy o efektivitě „postrčení“, jež zcela neodpovídají klasickým modům normativnosti, natož těm nejvýznamnějším, tj. příkazu a zákazu. Vhodně zde zakomponovala rovněž poznatky z právní filosofie a sociologie práva.

Poslední, a ve srovnání s předchozími rozsahem útlejší, část (přestože primárně na ni odkazuje název práce), se zabývá rekodifikací soukromého práva a ověřováním diplomantčiny teze, že určitému paternalismu se nelze vyhnout ani v liberálně koncipovaném soukromoprávním kodexu. Vedle rozboru obecného zaměření i jednotlivých institutů představuje diplomantka i několik svých návrhů de lege ferenda, které by mohly běžným adresátům občanského zákoníku usnadnit volbu uspořádání jejich právních vztahů.

Celkově se tedy jedná o diplomovou práci velmi zdařilou, napsanou na základě důkladné znalosti problematiky „filosofie postrčení“ a s rozsáhlým použitím zahraniční i české literatury. Jelikož je ale smyslem oponentního posudku poukázat také na případné nedostatky, nelze přehlédnout menší formální nedostatky v písemném vyhotovení (např. několik nenavazujících, neúplných nebo gramaticky nesprávných vět – str. 12 věta začínající slovy: Předseda britských konzervativců..., pozn. č. 65 věta začínající slovy Podle de Singly..., str. 39 věta začínající slovy Status quo..., str. 50 věta začínající slovy Příklady, kde se užití...).

Určitý problém představuje i práce s pojmy „liberální“ a „libertariánský“, byť je podmíněn již volbou překladatele knihy Nudge (Šťouch) do češtiny. Diplomatičino vymezení na str. 24 („Práce užívá označení *libertariánský* v užším kontextu libertariánského paternalismu, *liberální* je užíván jako širší pojem označující klasické liberální pojetí.“) není úplně šťastné: lepší by možná bylo pracovat s pojmem *libertariánský* ve smyslu amerického politického diskursu, kterýžto odpovídá kontinentálnímu označení liberální. R. H. Thalerovi a C. Sunsteinovi šlo primárně o zachování svobody jednotlivce ve smyslu svobodné volby, nikoliv o krajní individualismus nebo pojetí státu jako nočního hlídače (R. Nozick), jež si v kontinentálním diskursu s pojmem *libertarianismus* primárně spojujeme. Tím by se bylo bývalo možno vyhnout paradoxu, který diplomantka uvedla na str. 26: „V tomto náhledu se liberálové od libertariánských paternalistů liší, neboť ti se domnívají, že lidé si naopak přejí radu, resp. pošťouchnutí či postrčení během rozhodování o svých záležitostech.“, jakož i některým dalším kontextuálně obtížným užitím označení „libertariánský“.

K ústní obhajobě navrhuji alternativně dvě témata: 1.) kam by diplomantka zařadila knihu Nudge (z níž vychází diplomová práce) z hlediska kontinentálního společensko-vědního diskursu: k „libertariánskému“ nebo „liberálnímu“ paternalismu? 2.) kniha Nudge obhajuje pro amerického čtenáře mnohé instituty, jež nejsou v evropském kontinentálním politickém a právním diskursu výrazněji zpochybňovány (ochrana slabší smluvní strany, zákonné zdravotní a důchodové pojištění). V čem dalším, kromě lepší sebe prezentace státu a společensky odpovědných subjektů, může být koncepce „postrčení“ pro české právní prostředí inspirativní?

Práci doporučuji k obhajobě a v případě jejího úspěšného průběhu navrhuji hodnocení výborně.

V Praze dne 7. ledna 2015

.....
JUDr. Jana Ondřejková, Ph.D.